

Hyvinvointia työstä

TYÖTURVALLISUUS- ASENTEISIIN VAIKUTTAMINEN

MIKKO NYKÄNEN
TYÖTERVEYSLAITOS

Esityksen sisältö

1. Asenteen merkitys työturvallisuudessa
2. Asennetta työhön! – valmennusmenetelmän kuvaus

Asenne ja työturvallisuus

- Työtapaturmiin ja haitallisiin tapahtumiin työssä vaikuttavat mm. työntekijän toiminta- ja vireystila, työnantajan toiminta, asiakkaiden toiminta, työolosuhteet ym.
- Työturvallisuus rakentuu monista asioista, mutta **työntekijän asenteet ovat usein keskeisessä asemassa.**

Asenteen merkitys työturvallisuudessa

- Asenne voi vaikuttaa turvallisuuskäyttäytymiseen esim. seuraavissa asioissa:
 - Turvallisen työtavan valinta vs. ei-turvallisen työtavan valinta
 - Suojainten ja työvälineiden asianmukainen käyttö
 - Turvallisuusohjeiden ja käytäntöjen noudattaminen
 - Vaaratilanteista tai läheltä-piti-tilanteista ilmoittaminen
 - Työturvallisuutta koskeviin ongelmiin tai epäkohtiin puuttuminen

Työturvallisuusasenteiden muodostuminen

- Työturvallisuusasenteet eivät muodostu "tyhjiössä" vaan niihin vaikuttavat opetus- ja ohjaus sekä sosiaaliset tekijät kuten oppilaitoksen ja työharjoittelupaikkojen turvallisuuskulttuuri, vertaisryhmä, roolimallit ym.
- Pohdittaessa keinoja asenteisiin vaikuttamiseen voidaan toimenpiteitä kohdistaa yksilö, ryhmä tai organisaatiotasolle.

ASENNETTA TYÖHÖN – VALMENNUSMENETELMÄ

**KOHTEENA OPISKELIJOIDEN
TYÖTURVALLISUUSAJATTELU**

Asennetta työhön – valmennusmenetelmä

- Kohderyhmänä kolmannen vuosikurssin opiskelijat eri koulutusaloilta.
- Menetelmä sisältää 12 tunnin pituisen valmennusohjelman, joka täydentää muita opintoja.
- Toteutusta tukevat kouluttajan opas ja opiskelijan työkirja.
- Ohjelman aikana toteutetaan osallistavia harjoituksia ja pienryhmätehtäviä, joiden aiheita ovat työturvallisuus ja työkäyttäytyminen

Asennetta työhön! – valmennusmenetelmä

- Vaikutusmekanismi perustuu mm. sosiaalisen oppimisen teoriaan (Bandura 1997; Rotter 1982; Wuebker 1986) ja odotusarvoteoriaan (Eccles 1983)
- Tavoitteena on vaikuttaa opiskelijoiden työturvallisuusajatteluun/asenteisiin. Menetelmällä on koettu myönteisiä vaikutuksia nuorten työntekijöiden kohdalla työpaikoilla.
- Menetelmän vaikuttavuudesta on käynnissä tutkimus, johon osallistuu n. 500 opiskelijaa ammatillisista oppilaitoksista. Tutkimusaineistoa on kerätty osana Seinäjoen koulutuskeskuksen koordinoimaa Turvapeda 2 –hanketta.

Asenteisiin vaikutetaan hallinnan tunteen kautta

Hallinnan tunne

- Ihmisen käsitys omasta kyvystään hallita häneen vaikuttavia tilanteita ja tapahtumia.
 - Sisäinen hallintakäsitys: Ihminen kokee hänellä olevan mahdollisuuksia vaikuttaa itse asioihin ja tilanteisiin.
 - Ulkoinen hallintakäsitys: Ihminen kokee, että asiat ja tilanteet riippuvat ulkopuolisista voimista kuten toisista ihmisistä, olosuhteista tai onnesta.
- Vahva sisäinen hallinnan tunne työturvallisuuteen lisää aktiivisuutta työturvallisuuden edistämiseen
- (ks. Wuebker 1986; Jones & Wuebker 1993; Kuo & Tsaur 2004).

Asenteisiin vaikutetaan hyötyuskomusten kautta

Hyötyuskomus

- Ihmisen arvio siitä, millaisia seurauksia (myönteisiä tai negatiivisia) tietynlaisella käyttäytymisellä voi odottaa olevan. Työntekijällä voi olla hyötyuskomuksia esimerkiksi,
 - Turvallisuusohjeiden noudattamiseen
 - Turvallisten työmenetelmien käyttöön
 - Ohjeiden hankkimiseen
 - Oma-aloitteiseen työolosuhteiden kehittämiseen.

MIHIN ASEENTEISIIN VAIKUTETAAN?

Sisäinen hallinnan tunne

- *Ihmiset voivat välttää loukkaantumisen, jos he ovat varovaisia ja tietoisia mahdollisista vaaratekijöistä*
- *Jos työntekijät noudattavat sääntöjä ja ohjeita he voivat välttää monia tapaturmia*

Hyötyuskomuksia

- *Vaaratilanteista ilmoittaminen vähentää tapaturmia*
- *Kiinnittämällä huomiota työskentelytapoihin voi vähentää tapaturmia*
- *Ohjeiden pyytäminen epäselvissä tilanteissa vähentää tapaturmia*

MITEN VAIKUTETAAN?

HARJOITUS 1: Vaarakartan ja turvallisuusohjeiden laatiminen

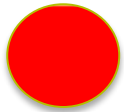
Vaarakartta –harjoituksen kuvaus

- Opiskelijat laativat pienryhmissä ”kartan” oman ammattialan työympäristöstä
- Karttaan merkitään eri värein työhön liittyviä haitta- ja vaaratekijöitä
- Opiskelijat laativat paperille taulukon, jossa työhön liittyvät vaarat ja haitat on lueteltu.
- Jokaisen vaaran ja haitan viereen merkitään keinoja torjua tai ennaltaehkäistä niitä, erityisesti mitä työntekijä voi itse tehdä
- Pienryhmien tulokset käydään yhdessä läpi

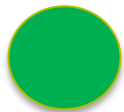
Vaarakartta

- Piirtäkää paperille ”pohjapiirustus” työpaikasta
- Merkitkää piirustukseen vaaroja värejä käyttäen

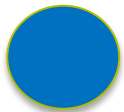
Tapaturmavaarat

Esimerkiksi: putoamisvaara, putoavat tai kaatuvat esineet, koneiden, laitteiden ja työkalujen aiheuttamat vaarat, törmäysvaara, puristumisvaara, terävät esineet, liukkaus, raskaat nostot, kompastumisvaara, ym

Kemialliset ja biologiset vaarat

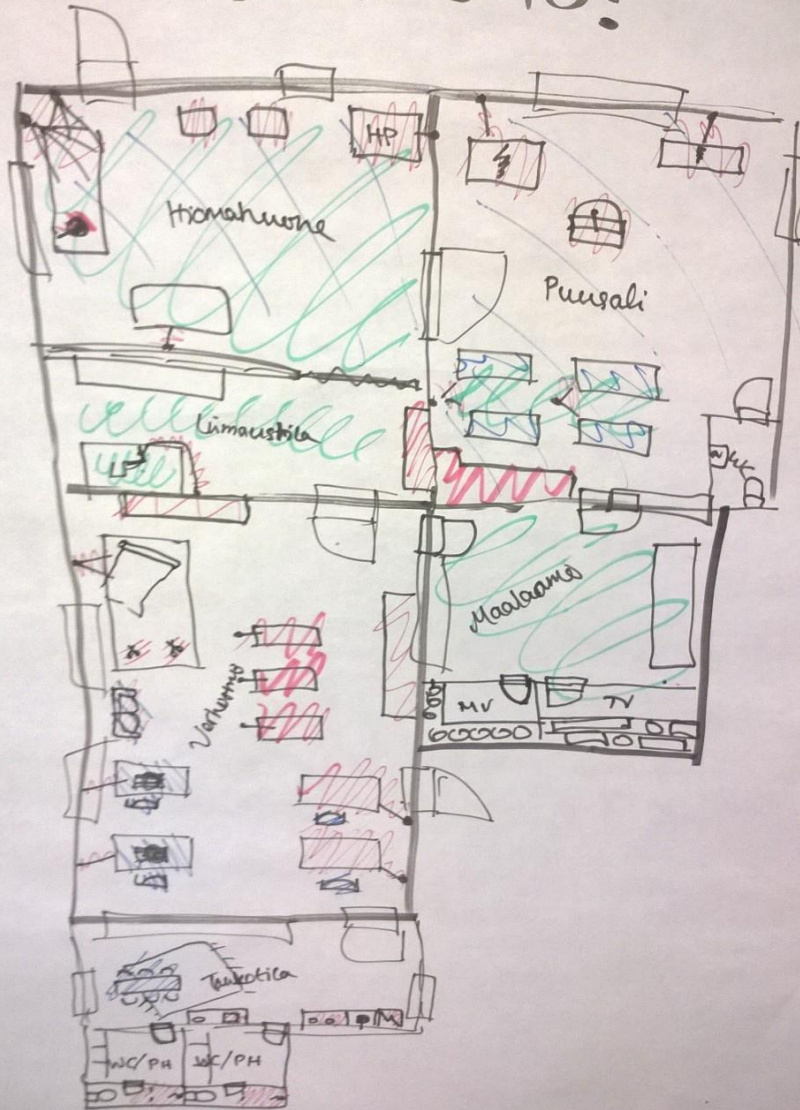
Esimerkiksi: polttoaineet ja öljyt, pölyt, puhdistusaineet, allergisoivat asiat, syövyttävät aineet, bakteerit ym

Muut terveys- ja turvallisuusvaarat:

Esimerkiksi: melu, kylmyys, kuumuus, huonot työasennot, fyysisesti raskas työ, tarkkuutta vaativat tehtävät, kiire, vaikeat sosiaaliset tilanteet, ym

HUONEKALUTEHDAS / VERHOOMO!

VÄÄROJA

JOHDOT

KASVAT NOSTOT

Urtavat esineet

**erävät esineet ja työ-
välineet**

huonepöly/mali/löyly

huoneet työasennot

melu

RATKAISU

**VAROITUKSET, POIS
KULKUVÄYLILTÄ**

**ERGONOMISET TYÖASENNOT
ja oikeat työ ja apuvälineet**

**Järjestelmällisyys ja oikean
lainen kiinnitys**

**Oikeanlaiset suojaruuvit ja
konkoiden dioiden mukainen
käyttö**

**Imurit/ilmastointi ja hengitys-
suojaimeet**

Työergonomia

Kuulosuojaimeet/äänieristeet

“Turvallisuusohjeiden laatiminen”

Valitkaa yksi työtehtävä tai työvaihe, joka liittyy vaarakartan kohteeseen.

Miten varmistat työn sujuvuuden ja turvallisuuden:

1. Aloitusvaiheessa?
2. Työtehtävän suorittamisen aikana?
3. Työtehtävän suorittamisen jälkeen?

Mitä harjoituksessa tapahtuu?

- Opiskelijat tunnistavat yhdessä työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja tai haittatekijöitä
- Opiskelijat suunnittelevat keinoja torjua vaaroja ja haittoja, ennaltaehkäistä tapaturmia tai liikakuormitusta
- Sisäinen hallinnan tunne työturvallisuutta kohtaan kasvaa, kun tunnistetaan käytössä olevia keinoja siihen vaikuttamiseen

Myönteinen asennoituminen lisääntyy

MITEN VAIKUTETAAN?

HARJOITUS 2: "Tapaturmatutkinta"

Tapaturmatutkinta – harjoituksen kuvaus

- Kouluttaja johdattelee opiskelijat pohtimaan tapaturman syitä ja siihen vaikuttaneita tekijöitä esimerkin avulla. Huomiota kiinnitetään erityisesti työntekijän toimintaan, työmenetelmiin, käytettyihin työvälineisiin, ympäristön huomioimiseen ym.
- Opiskelijat miettivät pienryhmissä/pareittain myös keinoja vastaavien tapaturmien ennaltaehkäisyyn
- Sisäinen hallinnan tunne työturvallisuutta kohtaan kasvaa, kun opiskelijat tunnistavat työntekijän keinoja tapaturmien ennaltaehkäisyyn

Myönteinen asennoituminen lisääntyy

Tapaturmien syyt ja ennaltaehkäisy

**Lukekaa esimerkit tapaturmista.
Miettikää vastauksia seuraaviin
kysymyksiin:**

Miksi tapaturma syntyi? Mitkä asiat saattoivat vaikuttaa siihen?

Miten tapaturma olisi voitu välttää?

Esimerkki 1

Työntekijä hyppäsi ajoneuvon hytistä alas. Jalka lipesi astinlaudalta ja oikea polvi vääntyi maahan kaaduttaessa.

Miksi tapaturma syntyi? Mitkä asiat saattoivat vaikuttaa siihen?

Miten tapaturma olisi voitu välttää?

Esimerkki 2

Työntekijä menetti kuljettamansa ajoneuvoyhdistelmän hallinnan liukkaalla kelillä ja ajoi ojaan.

Miksi tapaturma syntyi? Mitkä asiat saattoivat vaikuttaa siihen?

Miten tapaturma olisi voitu välttää?

MITEN VAIKUTETAAN?

HARJOITUS 3:

”Syy-seuraus keskustelut”

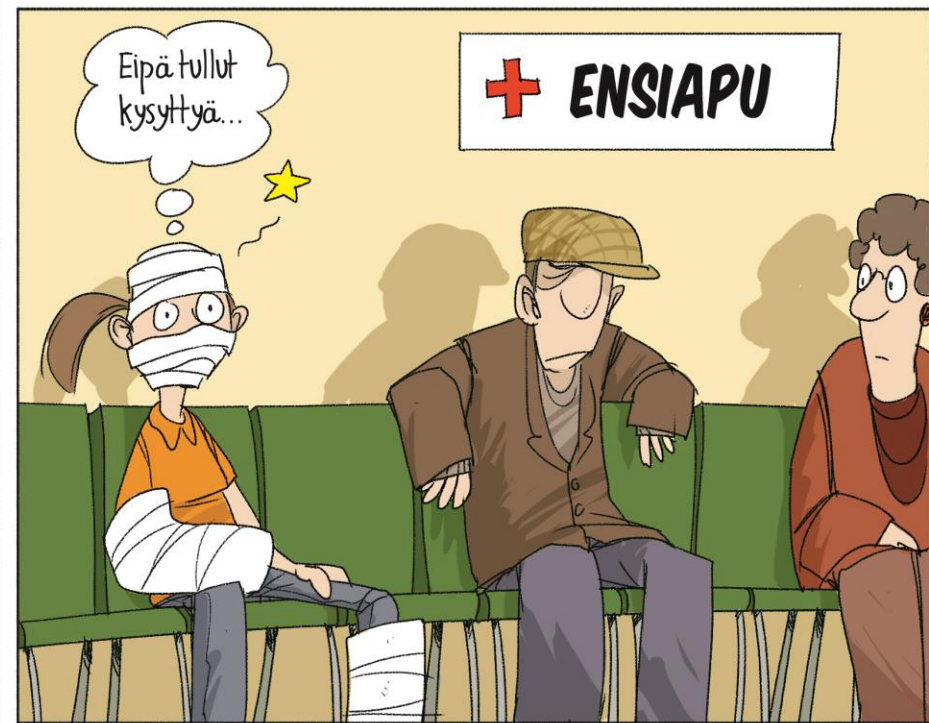
Ryhmäkeskustelu asenteista

- Kouluttaja esittää työturvallisuuskäyttäytymiseen liittyviä kysymyksiä
- Riskiasenteille tuotetaan vastaväitteitä yhdessä
- Lopuksi tunnistetaan yhdessä turvallisuutta tukevan toiminnan konkreettisia hyötyjä

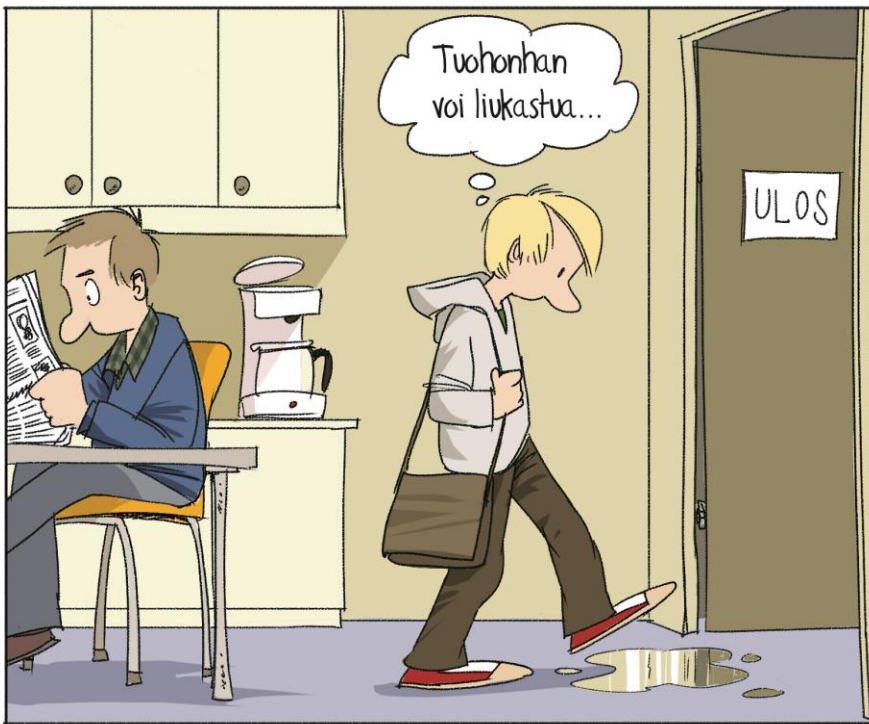

Myönteinen asennoituminen lisääntyy

Kuva: Pekka Rahkonen

- 1. Miksi joku voi jättää kysymättä?**
- 2. Miksi kannattaa kysyä?**

Kuva: Pekka Rahkonen

- 1. Miksi joku voi jättää ilmoittamatta?**
- 2. Miksi vaaratilanteista tai ongelmista kannattaa ilmoittaa?**

Lisätietoja

- Asennetta työhön –ohjaajan opas, opiskelijan työkirja ja ohjausta tukeva kalvopaketti julkaistaan Työterveyslaitoksella tammikuussa 2016
- Lisätietoja menetelmästä ja sen käyttöä tukevista koulutuksista:

Mikko Nykänen, mikko.nykanen@ttl.fi